

1 ולכן עליו ללמוד מנח: כשם שנח, על-ידי שקיים "בא גו' אל התיבה", הציל את עצמו מהמבול, ולא
 2 רק את עצמו, אלא גם את כל העולם, כמו שכתוב³³ "ובניך ואשתך ונשי בניך אתך", ויתירה מזו, שהציל
 3 גם בעלי חיים כו', כמו שכתוב בהמשך הפסוק³⁴ "ומכל החי גו'" - כך גם יש לכל אחד מישראל הכח,
 4 שמבלי הבט על המים הזידונים, ביכלתו להציל עצמו ואת כל העולם, וכפסק הרמב"ם³⁵, שעל-ידי פעולה
 5 טובה אחת מכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות.
 6 וכשם שבנח, איתא שראה עולם חדש³⁶, כך יש בכחו של כל אחד מישראל לבנות עולם חדש, ולעשות
 7 ממנו דירה לו יתברך.

* * *

8 ו. בסמיכות לסיום הסדרה ישנו גם פירוש רש"י תמוה - אלא שהחילוק הוא, שעל פירש"י שבתחילת
 9 הסדרה (שנתבאר לעיל) מתעכבים מפרשים לבאר מדוע "דורשים אותו לגנאי" בשעה שאפשר לדורשו
 10 "לשבח"; אבל על פירש"י זה, לא מצאתי לעת עתה מי שיתעכב לבארו.

11 על תיבת "חצרמות"³⁷ מפרש רש"י: "על שם מקומו, דברי אגדה". הפירוש הפשוט בזה הוא, שהשם
 12 "חצרמות" אינו שם של האדם, אלא שם המקום שבו היה נמצא, ולכן נקרא גם הוא "על שם מקומו".
 13 ולאחרי זה אומר רש"י, שפירוש זה מקורו ב"דברי אגדה".

ואינו מובן:

14 - ובפרט לפי הידוע עד כמה הפליאו רבותינו נשיאינו¹ במעלת פירוש רש"י, וכמו שכתב השל"ה³⁸
 15 (וכן גם הקודמים אליו), ש"בכל דבור ודבור של רש"י ישנם "ענינים מופלאים", ומובא³⁹ אשר רש"י
 16 התענה תרי"ג תעניות קודם שכתב פירוש התורה; ואם רש"י התייגע כל-כך על פירושו, בודאי צריכים
 17 אנו להתייגע -

18 (א) מה התכוין רש"י בפירושו? (באם לפרש השמות שיש להם משמעות - הוה-ליה-למימר מ'מדרש
 19 רבה⁴⁰ גם בשם "נעמה"⁴¹ וכיוצא בזה. גם) מהו הקושי לפרש שזהו שמו של האדם עצמו, שלכן צריך
 20 לפרש "על שם מקומו"? - ואף ש"חצר" שייך בכללות למקום, הרי "דקלה"⁴² שייך ליער, עצים. ועוד
 21 כהנה.

22 בשלמא מה שרש"י מביא לפני זה⁴³ הטעם על שם "יקטן", ש"היה עניו ומקטין עצמו", הרי זה מובן,
 23 כי רש"י מביא בפירושו ענינים שהם הוראה בעבודת האדם (כאמור לעיל), והפירוש בנוגע ליקטן הוא
 24 הוראה בעבודת האדם, שכשם שיקטן, לפי ש"היה עניו ומקטין עצמו לכך זכה להעמיד כל המשפחות
 25 הללו" (י"ג משפחות), אף שהיה הצעיר ביותר, כדאיתא במדרש⁴⁴ (ועוד - "מקטין", אף שהיה קודם
 26 מתן-תורה כו') - גדול שהוא מקטין את עצמו (ולאחרי מתן-תורה), על-אחת-כמה-וכמה. וגם בפשט
 27 דרוש ביאור בנוגע ל"יקטן" - שרק בו נמנו ונפרטו בניו.

28 וכן מובן מה שרש"י מפרש⁴⁵ "ותירס - זו פרס" [אף שרש"י לא בא לפרש את מקורם או פירושם
 29 של שמות האומות, דאם כן, היה צריך לפרש זאת גם בשאר האומות, אלו שנתבארו בדברי אגדה] -
 30 כיון שזה בא בהמשך למה שכתב רש"י לפני זה⁴⁶ "שבנה כורש שהיה מבני יפת בית שני", ובכדי לבאר
 31 איך היה כורש מבני יפת, מביא רש"י את דברי המדרש⁴⁷ ש"תירס" - שהיה מבני יפת - "זו פרס", והרי
 32 כורש היה מלך פרס⁴⁸.

(41) בראשית ד, כב.

(42) פרשתנו שם, כו.

(43) שם, כה.

(44) ב"ר פל"ז, ז.

(45) שם, ב.

(46) שם ט, כז.

(47) ב"ר שם, א.

(48) ראה גם משכיל לדוד.

(33) פרשתנו ו, יח.

(34) שם, יט.

(35) הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

(36) ב"ר פ"ל, ח.

(37) פרשתנו יו"ד, כו.

(38) מס' שבועות קפ"א, א.

(39) שה"ג לחיד"א בערכו. צרור המור בתחלתו.

(40) ב"ר פכ"ג, ג.